

הקשר בין בריונות וקורבנות בקרב תלמידי בתי הספר

רות ברקוביץ' ורמי בנבנישתי

מחקר זה בוחן (1) את הקשר בין בריונות וקורבנות; (2) את גודלה של קבוצת האלימים שהם גם קורבנות (קבוצה בסיכון מיוחד); (3) את ההבדלים בקשר אלימות-קורבנות לפי מין, השלב בחינוך (חטיבות ביניים לעומת חטיבות עליונות) ומוצא אתני (יהודים לעומת ערבים). כמו כן, נבחנים הבדלים בין התלמידים על פי אופן מעורבותם במעשי בריונות (בריונים בלבד, קורבנות בלבד, בריונים-קורבנות, ולא מעורבים במעשי אלימות), כיצד הם תופסים את אקלים בית הספר ואיך הדבר משפיע על היעדרויות התלמידים מבית הספר בשל פחד. הבדיקות נערכו על פי המודד לבריונות – הצקות או הטרדות, ועל פי הגדרת בריונות: שימוש לרעה בכוח באופן שיטתי, חוזר ונשנה ומכוון.

המדגם התבסס על קבצי נתונים של משרד החינוך לשנת תשס"א, וכולל 13,262 תלמידי כיתות ז'-י"א מבתי ספר ברחבי הארץ.

מן המחקר עולה כי ההסתברות להיות קורבן גבוהה יותר בקרב תלמידים המפעילים בריונות כלפי אחרים. בקרב תלמידי החטיבות העליונות ובקרב תלמידים ממוצא ערבי יש נטייה חזקה יותר לחיבור בין קורבן ובריון, אולם לא נמצאו הבדלים בין בנים ובנות בעוצמת הקשר בין בריונות וקורבנות. עוד נמצא כי תלמידים המעורבים באלימות בדפוס המשלב בריונות וקורבנות מדווחים על חוסר ביטחון גדול, על יותר היעדרויות מבית הספר בשל פחד ועל תמיכת מורים מעטה לעומת שאר התלמידים.

מילות מפתח: בריונות, קורבנות, אקלים בית הספר, תמיכת מורים, תחושת חוסר ביטחון, היעדרויות מבית הספר בשל פחד